

Лекція № 1

Вступ до предмету. Фізична культура Стародавнього світу.

План

1. Вступ до предмету „Історія фізичної культури”. Значення, зміст та завдання курсу.
2. Витоки фізичної культури. Фізична культура в первісному суспільстві.
3. Особливості розвитку фізичної культури у рабовласницькому суспільстві.
4. Фізична культура Стародавньої Греції.
5. Фізична культура країн Давнього Сходу (Стародавнього Єгипту, Індії, Китаю).
6. Фізична культура Стародавнього Риму.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Вступ до предмету „Історія фізичної культури”. Значення, зміст та завдання курсу.

Фізична культура в первісному світі історія фізичної культури являє собою спеціальну галузь історичних та педагогічних знань. Вона є важливим розділом науки про фізичну культуру.

Предметом вивчення історії фізичної культури є загальні закономірності виникнення, становлення й розвитку фізичної культури і на різних етапах існування людства, з'ясування їх особливостей у різних народів минулого і сьогодення, аналіз їхньої практики, до змісту якої входять засоби, методи, ідеї, теорії і системи фізичної культури.

При вивченні історії фізичної культури і спорту використовують наступні джерела:

- 1) археологічні та етнографічні дані, що свідчать про використання фізичних вправ та ігор людством;
- 2) пам'ятки образотворчого мистецтва, художньої літератури, кіно-, фото-, фоно-, відео- і цифрові матеріали, що відображають історичну проблематику фізичного виховання і спорту;
- 3) архівні матеріали, літописи, книги, брошури, журнали, газети, та інші письмові джерела, що містять відомості з фізичної культури і спорту;

4) урядові документи, праці провідних вчених, педагогів, тренерів і державних діячів;

5) практичний досвід з розвитку фізичної культури і спорту в різних народів.

Як наука, історія фізичної культури і спорту використовує такі методи дослідження:

- Ø історико-теоретичний аналіз, узагальнення, систематизація історичного матеріалу;
- Ø проведення історичних аналогій, співставлення, порівняння;
- Ø системний, структурний та статистичний аналіз;
- Ø письмове (анкетне) опитування, інтерв'ювання, бесіди;
- Ø узагальнення практики, вивчення досвіду розвитку фізичної культури і спорту.

Послідовність вивчення дисципліни «Історія фізичної культури » залежить від періодизації історії яка складається з чотирьох розділів: історія Стародавнього світу, історія середніх віків, нова історія, новітня історія.

2. Витоки фізичної культури. Фізична культура в первісному суспільстві.

Існує декілька теорій при висвітленні проблеми виникнення фізичної культури:

1 теорія - розглядається з ідеологічної позиції;

2 теорія - розглядається з матеріалістичної позиції;

3 теорія - пов'язана з культовою або обрядовою діяльністю людини.

Фактори, які впливали на розвиток фізичних вправ:

- трудова діяльність людини;
- розвиток мислення, свідомості;
- географічне середовище і кліматичні умови, в яких жила людина;
- середовище проживання (в залежності від релігійних вірувань)
- вдосконалення знарядь праці і зброї, під впливом нових форм господарювання.

При первісному устрої фізична культура мала свої особливості, які пов'язані з трудовою діяльністю людей, що вплинуло на появу фізичного виховання у суспільстві.

Умовно виникнення та розвиток фізичних вправ можна розділити на етапи:

1 етап - в період відсутності стійкого освіти суспільства (колективний характер - стадний);

2 етап - в період утворення стійких суспільних відносин (період матриархату, де жінка виконувала функцію виховання дітей);

3 етап - в період розкладання родового ладу, коли з'являється сім'я, як осередок суспільства, що призводить до розшарування за класами (період патріархату).

З появою первісно-родового суспільства з'являється родова община. Розвиток виробничих сил та поширення трудового досвіду призвело до

ускладнення фізичного виховання, яке стало носити колективний характер. Самою ранньою формою фізичного виховання були колективні ігри, що носили натуралістичний, наслідувальний характер. Вони майже повністю повторювали трудовий процес. Граючи, первісні люди вчилися полювати, наслідуючи діям мисливців. У цих іграх використовувалися предмети мисливського інвентарю і живі мети.

Те, що сучасній людині здалося б грою, для древніх людей було дуже серйозним, відповідальним дійством - ритуальні танці, ворожіння, поклоніння фетишам і підношення духам. У цієї первісної гри від випадкових факторів (іскор багаття, подиху вітру, падіння кісток) залежало, жити чи вмирати жертві, виходити на полювання і голодувати, починати або не починати війну. І люди ставилися до цих ігор з трепетом - тому що вони лежали в основі їх життя і були найважливішим механізмом, який регламентує її. Пізніше, у зв'язку з початком поділом праці за віковими та статевими ознаками, відбувалася подальша еволюція ігор.

Вони поступово втрачали наслідувальний характер, ставали імітаційними, символічними. Ігри, як і раніше імітували трудовий процес, але живі мети замінялися рухомими мішенями - опудалами, м'ячами зробленими із шкіри тварини і набитими вовною, а мисливський інвентар замінювався спеціальним, ігровим. Наприклад, з'явилося спис з тупим наконечником, замість палиці стали використовуватися ключки.

На останньому щаблі розвитку первісного суспільства виникли гри, які майже повністю абстрагувалися від праці. Грави стали ділитися на команди, з'явилися спеціальні майданчики для ігор, удосконалювався ігровий інвентар. Ігри стали регламентуватися найпростішими правилами, з'явилися спортивні судді та глядачі.

Процес розвитку фізичної культури поступово привів до виділення з ігор і відокремлення в якості самостійних фізичних вправ - біг, метання, стрибки, плавання та інші види рухів. Всі вони, так чи інакше, були пов'язані з підготовкою членів громади до праці.

3. Особливості розвитку фізичної культури у рабовласницькому суспільстві.

Рабовласницьке суспільство явилось закономірним етапом на шляху подальшого розвитку людства. Основою суспільних відносин стала власність рабовласника на засоби виробництва, а також на робочу силу рабів, яких жорстоко експлуатували. Тому змінилися характерні ознаки фізичного виховання даного суспільства.

Особливості фізичної культури в цей період:

1. Фізична культура придбала класовий характер і служила інтересам панівного класу. Раби фізичного виховання не отримували.

2. Фізична культура втратила зв'язок з трудовою діяльністю і стала засобом військово-фізичної підготовки рабовласників.

3. Фізична культура виділилася в самостійну частину культури суспільства і широко застосовувалася в сімейному вихованні, навчальних закладах, армії, побуті, культових обрядах. У цих цілях у всіх

рабовласницьких державах були створені системи фізичного виховання і військово-фізичної підготовки. З'явилися спеціальні установи, стали складатися зачатки науки про фізичне виховання.

Фізична культура розповсюджується в країни Древнього Сходу і античних державах Греції та Риму.

4. Фізична культура Стародавньої Греції.

Свого найвищого розвитку фізичне виховання досягає у Давній Греції (Спарта й Афіни). Мета фізичної підготовки в Спарті - підготувати досконалого воїна за рахунок розробленої спартанської системи. Розумове виховання державою не заохочувалось. Основними ж елементами навчання молоді були полювання, релігійні та військові танці, яким присвячувалась більша частина дня хлопчиків та юнаків. Головними видами фізичних вправ були: біг, стрибки, метання, боротьба, кулачний бій, ігри.

Афінська виховна система реалізовувалась в трьох видах шкіл, які можна було відвідуватися одночасно: граматична, музична і гімнастична (палестра). В Афінах гімнастика складалась з трьох розділів: палестрика, орхестрика та ігри. У палестрику входили: біг, стрибки, метання спису, диску та боротьба – це пентатлон, п'ятиборство. Крім цього був ще панкратіон (поєднання боротьби з кулачним боєм), плавання, кулачний бій, їзда верхи, стрільба з лука. В орхестрику входили, в основному, танцювальні вправи з музичним супроводом. Ігри також складали розділ гімнастики. Це були вправи з палкою, колесом, ключкою, шаром, м'ячем та іншими предметами.

Древні греки були язичниками і присвячували агони своїм улюбленим богам. З гімнастичних агонів великою популярністю користувалися Істмійські ігри (в Дельфах) на честь бога морів Посейдона, Панафінейські гри (в Афінах) присвячувалися богині Афіні Палладі. Проте з усіх ігор найбільше значення мали Олімпійські ігри, що проводилися на честь головного бога - Зевса Олімпійського.

Перші відомі історії Олімпійські ігри відзначені 776 р. до н.е. Ця дата взята за основу тому, що вдалося встановити з цього часу першого та подальших переможців на іграх. Деякі автори відзначають, що в 776 р. до н.е. відбулися вже 28-е гри. За версією вчених, між Іфітом царем Еліди і Лікургом з Спарті був укладений договір про обов'язкове збереженні божественного світу під час Олімпійських ігор, тривалість договору 27 Олімпіад. Договірні сторони оголосили Олімпію священним місцем, а місяць проведення змагань - обов'язковим періодом світу.

На Олімпійських іграх давнього періоду не могли брати участь в змаганнях жінки, неповноправні громадяни, варвари і ті, проти яких було порушено кримінальну справу.

5. Фізична культура країн Давнього Сходу (Стародавнього Єгипту, Індії, Китаю).

У країнах Древнього Сходу фізичне виховання носить демократичний характер – ним займалися ремісники, торговці, вільні селяни.

У Древньому Китаї паростки фізичної культури мали лікувальний характер. Але вже тоді, поряд з народними формами фізичної культури, які продовжували побутувати в середовищі вільних селян, яскраво виступало прагнення рабовласників привласнити і використовувати елементи фізичної культури для власних цілей.

У Давньому Єгипті фізичне виховання поділялось на фізичне виховання народу та рабовласників, аристократів. Фізичне виховання народу – ігри, боротьба, акробатичні вправи, біг, стрибки, кидання, піднімання ваги (каміння). Фізичне виховання рабовласників та аристократів проходило в школах, побуті й армії - полювання на колісницях, їзда верхи, стрільба з лука, фехтування (змагання).

У мешканців Океанії індіанських племен (інки, ацтеки, майя) популярністю користувалась командна гра з м'ячем (одна команда повинна була закинути м'яч у кільце на стіні чи на стовпі, а інша – завадити їм це зробити).

Індія – полювання, їзда верхи, фехтування на мечях, перегони на колісницях, стрільба з лука.

У Стародавній Персії були школи, де дітей навчали їзді верхи, стрільбі з лука. Мета - готувати вмілих загартованих воїнів.

6. Фізична культура Стародавнього Риму.

Історія фізичної культури в Стародавньому Римі, який досяг найвищого щабля розвитку в епоху Стародавнього світу, відноситься до числа найбільш суперечливих проблем історії культури.

Римський панівний клас не відчував життєвої потреби в тому, щоб активно займатися спортом. Спорт викликав інтерес, але тих, хто брав участь у змаганнях, зневажали. Це пов'язано з рядом причин.

1. Фізична підготовка юнаків до 16 - 17 років до служби в армії була завданням сім'ї. І тільки в IV в. до н.е. було створено навчальний заклад під назвою «луду», де велася фізична підготовка. Це була спроба скопіювати грецькі навчальні заклади.

2. Для народних мас Римської імперії основною розвагою були бої гладіаторів і змагання колісниць.

3. Фізичні вправи були засобом задоволення особистих потреб і формою індивідуального розваги.

4. Грецька гімнастика і агоністика, що призначалися служити зразком, втратили свої цінності римляни які не перейняли з них нічого.

Стародавній Рим подарував світові класичну систему військово-фізичної підготовки, яку переймали у багатьох арміях.

Фізична підготовка римських воїнів досягалася головним чином у процесі польових навчань і спеціально організованих занять у таборах, де вояків навчали виконання тих вправ, прийомів, дій, які застосовувалися в бойових умовах. У систему підготовки легіонерів включалися біг по місцевості з подоланням перешкод, різні стрибки, в тому числі і з підручними засобами, дії з холодною зброєю і без нього - рукопашна

сутичка, боротьба, скелелазіння, подолання водних рубежів. Воїни здійснювали марш-кидки, тривалі походи в повному бойовому спорядженні, вчилися зводити укріплення, користуватися облоговими машинами і катапультами, що вимагало великої фізичної сили і витривалості. Для навчання воїнів застосовувалися своєрідні тренажери - штурмові драбини, опудала для фехтування, дерев'яна кінь для навчання прийомам верхової їзди.

Кожному періоду історії існування Стародавнього Риму були властиві свої особливості розвитку фізичної культури.

Царський період (VIII - VI ст. до н.е.).

Спортивні ігри були пов'язані з родовими культами, поклонінням сімейним божествам і шануванням предків, з ритуалами, покликаними забезпечити родючість, успіх в бою. У змагання входили біг, перегони колісниць, фехтування і боротьба. Образ головного бога-покровителя, ритуал і самі ігри зі зміною співвідношення сил набували поступово все більш "римський" характер.

У міру відмирання свят, що влаштовувалися союзом міст, стали влаштовуватися демонстрації військової сили. Постійне місце проведення кінних скачок і змагань колісниць в долині між палантини і Авентином отримало назву "цирк". Тут проводилися троянські ігри, влаштовувалися бойові танці.

Період республіки (VI - I ст. до н.е.).

За часів завойовницьких походів змінювався характер римської фізичної підготовки. Гімнастичні традиції були начисто забуті і стали елементами військової підготовки.

Але тим не менш, громадяни Риму не повністю забули всі форми фізичної культури. Вони займалися бігом, стрибками, вправлялися з гантелями, плавали. У сферістеріумах, побудованих поряд з палацами патриціїв, проводилися ігри з м'ячем.

Поряд з уявленнями в циркух в III ст. стали влаштовуватися поєдинки гладіаторів. Спочатку вони були виключно складовою частиною культу жертвопринесення покійним. З часом перетворилися в один із засобів боротьби за владу. Оскільки в цей період бої гладіаторів були найжорстокішими, то саме в цей період відбулося повстання Спартака.

Побутували в епоху республіки нещадні методи підготовки (власник - м'ясник) і постійна боязнь смерті не раз приводила гладіаторів до повстання.

Імператорський період (71 р. до н.е. - 476 р. н.е.).

Назва цього періоду зумовила зміна правління в Римі, тепер на чолі держави став імператор.

Фізична культура з коштів військових баталій перетворилася на предмет "турботи" імператорської влади і стала носити репрезентативні функції.

Імператори будували величезні купальні, посеред яких розміщувалися майданчики для відвідувачів, де знатні римляни могли танцювати, бігати, боротися, піднімати тяжкості, грати в м'яч і настільні ігри.

Імператор Август спробував відновити троянські ігри в цирку. Але тільки Домініціану вдалося з 86 року відновити Капітолійські ігри.

Для задоволення потреб народу в розвагах після Колізею був побудований цирк Максимус, трибуни якого в IV столітті були розширені до 350 тис. місць.

В кінці епохи Римської імперії тривалість розважальних вистав досягала 175 днів у році. Величезні циркові споруди і амфітеатри споруджувалися не тільки в Римі, але і в Помпеї, Капу, Вероні і Сиракузах. На початку епохи Римської імперії поєдинки гладіаторів були відсунуті на задній план цирковими виставами і різними змаганнями.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 2

Фізична культура епохи середньовіччя.

План

1. Основні періоди розвитку середньовікового суспільства. Особливості розвитку фізичної культури в кожному періоді.
2. Фізична культура феодальної знаті.
3. Фізична культура селян та мешканців міста епохи середньовіччя.
4. Відношення церкви до фізичного виховання феодальної знаті та народних мас.
5. Розвиток педагогічних ідей фізичного виховання епохи Відродження.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Основні періоди розвитку середньовікового суспільства. Особливості розвитку фізичної культури в кожному періоді.

Після розпаду рабовласницького ладу на зміну йому приходять феодальний лад, що пройшов у своєму розвитку три основних етапи: ранній (V-IX ст.), розвинений (X-XIV ст.) і пізній феодалізм (XV-XVII ст.), в цілому весь період феодального ладу називається періодом середніх століть.

Слід зауважити, що в період Середньовіччя держави змушені були піклуватися про військово-фізичної підготовки феодалів. Яскравий приклад цьому - лицарська система військово-фізичного виховання. Лицар стає до того ж ідеалом аскета, оскільки цінувалися не тільки фізичні кондиції, бойовий дух, а й те, що ці якості були підпорядковані Богу і церкві. Однак церковний церемоніал не проникало, наприклад, в лицарські турніри, вони були чисто світськими іграми, і церква відкидала їх.

Фізична культура в ранній період феодалізму в ще більшому ступені віддаляється і відокремлюється від інших видів фізичної діяльності в порівнянні з рабовласницьким ладом. Так, в Індії в IV-V ст. з'являється книга "Керівництво по мистецтву рухів", що поклала початок течіям йоги, заснованим на рухових діях. У даній книзі викладається хатха-йога.

Починаючи з VI ст. в Китаї інтенсивно розвиваються види боротьби, засновані на способах самооборони. Назва корейської національної боротьби таеквондо згадується в літописах в кінці VII ст.

Зображення китайської гри в м'яч - "чжу ке", яку окремі історики спорту вважають попередницею сучасного футболу (близько II ст. До н.е.).

У середні віки (XV-XVII ст.) у європейських країнах з'явилося вчення гуманістів - інтерес до земного життя. Вони були проти аскетизму, не визнавали загробного світу. Це була ідеологія буржуазії, що розвивається. Основною ідеєю у них було використання фізичного виховання не тільки для військової підготовки, але й для зміцнення здоров'я й розвитку фізичних сил. Це була нова прогресивна ідея.

2. Фізична культура феодалної знаті.

Приблизно до IX в. в Західній Європі повністю утвердилися феодалні відносини. До цього ж часу була сформована система військово-фізичної підготовки осіб привілейованого стану - так звана лицарська система виховання.

Ця система, що складається з семирічних циклів, була триступеневої. Перші 7 років життя хлопчик ріс у своїй сім'ї. У дитини, звичайно, були ігри та забави, але, як правило, тільки в середовищі однолітків «благородного стану». З 7 років він ставав пажем при дворі більш високопоставленого феодала. Цим він ніби піднімався на вищій щабель суспільної драбини і в теж час опинявся своєрідним заручником у пана (сюзерена) своїх батьків. Він навчався різним військовим вправам, верховій їзді, плавання, фехтування, одночасно осягаючи всі правила лицарського етикету. У 14 років хлопчик переходив у розряд зброєносців, супроводжував свого сюзерена в походах, допомагав йому одягатися в обладунки. Він обов'язково брав участь у різних змаганнях для зброєносців, а іноді й сам брав участь у битвах. У віці 21 року юнак урочисто присвячувався в лицарський сан. Старший син у сім'ї залишався при батькові, стаючи його спадкоємцем, а молодші мали самі шукати собі слави і багатства. Вони поповнювали загони завойовників, учасників хрестових походів, а іноді просто займалися розбоєм.

Ставши повноправним лицарем, молодий чоловік продовжував вправлятися в різних видах «лицарських мистецтв» і періодично брав участь у змаганнях лицарів - турнірах. Ці змагання не були регулярними, вони носили епізодичний характер і проводилися з нагоди будь-яких знаменних подій.

Спочатку турніри мали вигляд групових боїв тупим зброєю, але пізніше класичною формою турніру стало єдиноборство. Лицар, збитий з коня, вважався переможеним.

Крім того, в побуті феодалів були широко розповсюджені полювання на диких тварин і різні ігри (наприклад, в малий м'яч - прообраз сучасного тенісу).

3. Фізична культура селян та мешканців міста епохи середньовіччя.

Фізична культура в містах використовувалася городянами, насамперед, як засіб підготовки до захисту від нападів феодалів-лицарів. Зазвичай загони мандрівних лицарів нападали на слабо захищені міста, грабували їх, обкладали важким податком. Боротьба з феодалами велася в інтересах не тільки багатого купецтва, власників майстерень, а й в інтересах бідноти, яка теж потерпала від грабежів. Тому все міське населення брало участь у цій боротьбі.

У навчання міського ополчення входили елементи фізичної підготовки. Для захисту міст з числа його жителів створювалися добровільні групи («братства») фехтувальників і стрільців, які в певні дні збиралися для спільних тренувань і в разі військової тривоги виступали на захист міста зі своєю зброєю.

Ще більше значення для подальшого розвитку фізичної культури мали різні святкування городян, особливо в дні ярмарків. Саме тут, в метанні важкого каменю, а потім і ядра (коли з'явилися гармати), в метанні шахтарями свого робочого відбійного молота, в бігу, в стрибках через перешкоди, різних іграх і фізичних вправах, складалися спочатку договірні правила, окремі для кожного змагання, а потім і визнані всіма і назавжди. Так виникли правила сучасних спортивних змагань.

Спочатку такі змагання носили суто розважальний характер і проводилися зазвичай після робочого дня, а згодом вони стали влаштовуватися в спеціально відведених для них дні. Фізичні вправи та ігри мінялися, постійно вдосконалюючись. Так, наприклад, футбол був колись зимової грою англійських селян. Після збору врожаю на межу між землями двох сіл виносився м'яч, і будь-яку кількість гравців з тієї та іншої сторони гнало цей м'яч на площу противника. Ніяких обмежень не було: можна було хапати противника за одяг, відштовхувати його будь-яким способом, аби сильно вдарити по м'ячу. У місті в цю гру вже грали представники різних міських кварталів, в яких, як правило, жили майстри однієї професії (ковалі, кожум'яки і т. п.). Тепер уже м'яч потрібно було закинути у ворота чужого кварталу в цілях безпеки окрім міської стіни і головних воріт кожен квартал мав свої стіни і свої ворота. Тільки головна площа в центрі міста була спільною. Однак мала площа для гри обмежувала чисто гравців з кожної сторони, а сама гра в центрі міста заважала міського життя. Все це змусило виділяти майданчики для гри за межами міських стін і ставити на них умовні ворота. Поступово вводилися правила, що забороняють грубі прийоми, і, нарешті, футбол прийняв сучасний вигляд.

4. Відношення церкви до фізичного виховання феодалської знаті та народних мас.

Величезну роль у житті середньовічного суспільства протягом декількох сторіч відігравала католицька церква, що нанесла великий збиток не тільки розумовому, але і фізичному вихованню народних мас. Християнська релігія встановила своє панування в області виховання й освіти. Вона проповідувала аскетизм, гріховність турботи про тіло,

називаючи тіло «притулком диявола», закликала піклуватися тільки про порятунок душі і підготовку до загробного життя.

Під впливом релігії в середньовічних школах і університетах зовсім не піклувалися про фізичне виховання молоді. У той же час церква, сприяючи зміцненню феодального ладу, усіяко заохочувала систему військово-фізичної підготовки лицарів, особливо в періоди раннього і розвинутого феодалізму (V—XIV ст.).

Теологічне вчення середньовічної християнської церкви, що визначало європейську освіту (відповідно до описаного вище ідеалу людини), проголошувало презирство фізичних потягів і зосереджувало увагу на загробному щасті. Наслідком цього стало те, що в педагогічних установах, які діяли під безпосереднім керівництвом християнської церкви, були скасовані заняття фізичною культурою, відсунуто на задній план гігієнічне виховання. Це вчення відмовилося від обрядів, що існували в примітивному суспільстві, пов'язаних з віковими категоріями, надало забуттю античні принципи виховання і протягом довгого часу не враховувало дитячий і перехідний вік. Воно розглядало дітей як маленьких дорослих, не усвідомлювало роль дитячих рухливих ігор, необхідних для розвитку особистості, більш того, вважало їх джерелом гріха, що відволікає від міркувань. Посилаючись на церковника Тертулліана, це навчання оголосило фізичні вправи й ігри діями диявола.

5. Розвиток педагогічних ідей фізичного виховання епохи Відродження.

Період в історії західноєвропейської культури з XIV до XVI ст., який характеризувався бурхливим розвитком мистецтва, літератури, філософії, природничих наук, педагогічної думки, в тому числі і в галузі фізичної культури. У цей час посилюється антифеодальне світогляд, починає зароджуватися новий клас - буржуазія, ідеалом якої стає всебічно, гармонійно розвинута людина.

В епоху Відродження з'являються теоретичні трактати, в яких пропонується організована система фізичного виховання людини. Виразниками прогресивних ідей були гуманісти, соціалісти-утопісти, лікарі, педагоги. Серед них італійський гуманіст Вітторіо да Фельтре (1378-1446 рр.) організовує школу нового типу для дітей - "Будинок радості", у ній заохочувалися: допитливість, активність, самостійність, зубріння виключається. Вперше в навчальний план школи введено фізичне виховання. Дітей у цій школі також навчали: фехтуванню, верховій їзди, іграм, правилам гігієни.

Французький письменник Франсуа Рабле (1494-1553) надає величезного значення фізичним вправам, таким як: біг, стрибки, метання, верхова їзда, веслування, боротьба, вправи на гімнастичних снарядах, ігри, прогулянки, полювання.

Вершина розвитку гуманістичних ідей це англійці-утопісти Томас Мор (1478-1535) і Томазо Кампанелла (1568-1639), які висловлювали ідею

суспільства майбутнього й виховання в ньому підростаючого покоління. У книгах “Утопія” і “Місто сонця” вони бачать головну мету фізичного виховання в зміцненні здоров'я.

Перший підручник в галузі фізичного виховання пише італійський лікар І. Меркурна (1530-1606). Книга називалася «Про мистецтво гімнастики». Він описав всі відомі фізичні вправи й методику їхнього застосування. Розділив вправи на 3 групи:

1 - вправи для зміцнення здоров'я.

2 - військові вправи.

3 - атлетичні вправи для підготовки до змагань.

Його праця більше 200 років залишалася одним з основних керівництв по фізичному вихованню. Чеський педагог Ян Амос Коменський запровадив принцип природоподібності - він вважав, що потрібно спостерігати природу й дотримуватися її законів. У цей же час зароджуються анатомія й фізіологія, голландський вчений Андреа Везалій (1514-1584) описує будову людського тіла. Англієць Гарвей (1578-1657) відкриває закони кровообігу, і тим самим покладає початок фізіології.

Леонардо да Вінчі (1452-1519) проводить дослідження в галузі біомеханіки. У такий спосіб створюється ґрунтовний фундамент для розвитку науки про фізичне виховання.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 3

Фізична культура нового часу

План

1. Становлення та розвиток педагогічних основ буржуазної системи фізичного виховання (основні ідеї Д.Локка, Ж.Ж.Руссо, І.Г. Песталоцці).
2. Особливості розвитку фізичної культури в період нового часу (I, II періоди).
3. Виникнення та розвиток національно-буржуазних гімнастичних та спортивно-ігрових систем фізичного виховання (I, II періоди).
4. Виникнення та розвиток робітничого спортивно-гімнастичного руху.
5. Розвиток міжнародного спортивного руху.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Становлення та розвиток педагогічних основ буржуазної системи фізичного виховання (основні ідеї Д.Локка, Ж.Ж.Руссо, І.Г. Песталоцці).

Епоха становлення і розвитку капіталізму від перших буржуазних революцій XVII в. до Жовтневої революції 1917 р. називається в історії Новим часом.

Найбільший вплив на розвиток буржуазної теорії і практики фізичного виховання надали педагогічні погляди Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, І. Г. Песталоцці.

Дж. Локк (1632-1704) сучасник англійської буржуазної революції доводив необхідність виховання молодих людей - енергійними, сильними тілом і духом, здатними пробити собі дорогу в житті. Найголовнішим у вихованні Локк вважав - виховання сили волі, твердості характеру, фізичного загартування й витривалості. Необхідно добре володіти зброєю, їздити верхи, плавати, керувати вітрилами, веслувати. Він вважав: чим сильніше й загартованіше тіло, тим легше людина справляється з лінощами, страхом та іншими недоліками, тим міцніше її сила волі.

Жан-Жак Руссо (1712-1778) розвивав ідею про вирішальну роль зовнішнього середовища у формуванні особистості людини. Оскільки

тіло народжується раніше душі, тому першою повинна бути турбота про тіло. Спочатку загартовування, потім ігри й фізичні вправи зміцнюють тіло дитини, сприяють формуванню її характеру й допомагають легше пізнавати навколишній світ. Він доводив важливу роль фізичного виховання в розумовому розвитку людини.

Іоганн Песталоцци (1746-1827) шведський педагог, його заслуга в галузі фізичного виховання це розробка аналітичного методу. Він вважав, що кращий шлях для навчання рухам і діям - це оволодіння елементарними формами рухів з яких складаються більш складні, виділяв частини, а потім навчав у цілому. Він розділив вправи на елементарні - рухи в суглобах плеча, стегна. Виділив складні - біг, стрибки, метання, лазіння, плавання, верхову їзду, танці й ігри. Така система одержала назву "Суглобної гімнастики" Песталоцци.

Під впливом реформ того часу педагогічних і просвітніх ідей Локка, Руссо, Песталоцци фізичне виховання все впевненіше займає своє місце в шкільних системах виховання й освіти. Викладання в школах починає будуватися на сполученні розумового й фізичного виховання, а також доповнюється ручною працею.

2. Особливості розвитку фізичної культури в період нового часу (I, II періоди).

У Новій історії виділяють два періоди: перший - від англійської буржуазної революції 1640 р. до Паризької комуни 1871 року; другий - від Паризької комуни до Жовтневої революції 1917 року.

Ø Фізична культура в перший період нового часу (з XVII ст. до 1871 року).

Особливості розвитку фізичної культури в країнах Західної Європи після буржуазних революцій XVII - XVIII століть.

Буржуазні революції XVII - XVIII століть підірвали основи феодального ладу і забезпечили перемогу і затвердження капіталізму. Це призвело до прискороного промислового і культурного розвитку країн Європи та Америки. У результаті промислового перевороту, успіхів, досягнутих у військовій справі, культурі, науці та мистецтві, прогрес був помітний також у галузі фізичного виховання і спорту. Буржуазія, будучи на даному етапі нової історії класом прогресивним, потребувала людей, здатних зміцнювати її військове і політичне панування. Для цього були потрібні сильні, наполегливі, підприємливі люди. Щоб виховувати таких людей, буржуазія створює ряд нових передових для свого часу засобів, форм і методів загального, і в тому числі і фізичного виховання.

Цим і пояснюється той факт, що у всіх великих країнах майже одночасно створюються системи фізичного виховання. У першу чергу вони були створені в Пруссії (німецька система фізичного виховання), Швеції і Франції.

Німецька система фізичного виховання. Найбільш відомими серед представників цієї системи були Г. Фіт (1763—1836 р.) і І. Х. Гутс-Мутс (1759—1839 р.). Обоє вони працювали в філантропіях у Німеччині і своїми працями створили базу для подальшого розвитку німецької національної системи фізичного виховання.

Шведська гімнастична система створювалася з ініціативи уряду, який доручив її розробку Перу Хенріку Лінгу (1776 - 1830). За його пропозицією в 1813 році в Стокгольмі був відкритий гімнастичний інститут, існуючий і понині. Основна мета шведської гімнастики - зміцнювати здоров'я молодих людей, гармонійно розвивати їх тіло, готувати до військової служби. Всі вправи, в залежності від їх цілей і призначення, поділялися на педагогічну, військову, лікарську, естетичну гімнастику. Пер Лінг встановив залежність форми рухів від анатомічного устрою тіла і за цією ознакою класифікував гімнастичні вправи. Вони включали вправи для рук, ніг, черевного преса, спинних і бічних м'язів тулуба та ін.

Французька гімнастична система - створена полковником Франциско Аморосом (1770 - 1848). Мета - вироблення військово-прикладних навичок. Основні вправи - ходьба, біг, стрибки, лазіння і перелізання, перенесення вантажу, плавання і пірнання, боротьба, метання, фехтування, вольтижування і стрілянина. В якості снарядів застосовували канати, мости, паркани, сходи. Мета - навчити солдата долати простір і перешкоди. Крім того, Аморос включав в свою гімнастику підготовчі вправи, що супроводжуються співом і музикою, танці і ручна праця.

При проведенні уроку Аморос не дотримувався якої-небудь схеми, а тільки дотримувався принципи від легкого до важкого, від простих вправ до складних, на заняттях враховував індивідуальні особливості учнів. Він перший ввів письмовий облік результатів занять і контрольні картки на кожного учня. У ці картки заносилися дані фізичного розвитку того, хто займався.

У другій період Нової історії, який тривав від Паризької комуни до Жовтневої революції, посилюються протиріччя між працею і капіталом, що призводить до зростання революційного руху народних мас, загострюються протиріччя між самими капіталістичними країнами. Щоб обмежити участь народу в революційному русі, уряди багатьох держав вдаються до різних засобів: спорту, гімнастики, ігор.

Сокільська гімнастика бере свій початок в 60-х рр. ХІХ ст. в Чехії. Назва "сокіл" означає свободу, хоробрість і мужність і пов'язане з визвольною боротьбою чеського народу. Сокільський рух пов'язано з Мирославом Тирш (1832 - 1884), професором історії та мистецтва Празького університету. Саме їм була розроблена система сокільської гімнастики.

Основою Сокільського руху були гімнастичні організації. Сокольські суспільства набули широкого поширення. Їхня ідея полягала "в прагненні до фізичного і морального вдосконалення всього народу, до розвитку в ньому

національного почуття". З цією метою "соколи" ввели звернення до один одному "брати", "сестри", займалися в єдиній формі.

Класифікація вправ в сокільської системі виходила з зовнішніх ознак рухів:

1) вправи без снарядів (ходьба, біг, марширування, присідання, стійки, нахили та ін);

2) снарядові вправи (зі снарядами - булави, обручі, палиці, прапорці та гирі і ін);

3) на снарядах (на перекладині, брусах, коні, кільцях, сходах, жердинах, колоді);

4) групові вправи (піраміди, масові виступи, ігри і т.п.);

5) бойові вправи (бокс, боротьба, фехтування).

Заняття проводилися за такою схемою: спочатку вправи стройові, потім вільні рухи, вправи зі снарядами і бойові, далі йшли вправи на снарядах у підгрупах (зазвичай в трьох із зміною снарядів), потім загальні вправи (піраміди), нарешті, знову стройові, після чого заняття закінчувалися. Всі рухи, які виглядали некрасиво, "соколи" виключали.

На початку ХХ століття, спочатку в Англії, а потім і в інших країнах отримали розвиток організації бойскаутів (хлопчиків розвідників), які заснував англійський полковник Баден Пауель. Скаути - школа фізичного розвитку й військово-націоналістичного виховання юнаків і дівчат.

Скаути проводили літні канікули у воєнізованих таборах, вчилися орієнтуватися на місцевості без компаса, надавати першу допомогу, готувати їжу. Носили напіввійськову форму, озброювалися «ціпками» для стрибків у довжину, висоту із жердиною, перетягання тичини, гімнастичних вправ.

Скаути здавали нормативи на значок атлета, плавця, моряка, туриста, велосипедиста - носилися значки на рукаві.

3. Виникнення та розвиток національно-буржуазних гімнастичних та спортивно-ігрових систем фізичного виховання (I, II періоди).

Спортивно-ігрові системи створювалися поряд з гімнастичними, їхню основу складали вправи, що містять елементи змагання й спрямовані на досягнення кращих результатів.

На міських і сільських святах виступають борці, кулачні бійці, акробати, фехтувальники, аматори біга, стрибків, метань і підняття тягарів. Жителі північних країн змагаються в бігу на лижах, ковзанах. Багата знать змагається у верховій їзді, фехтуванні, іграх у гольф, крокет, стрілянині з лука й пістолетів. Починають проводитися зустрічі професійних борців і боксерів, гирьовиків і акробатів.

У багатьох країнах відкриваються навчальні заклади (школи, коледжі, університети й ін.) у які заохочується розвиток академічного спорту й спортивних ігор. Так, ігрові види вперше поширюються в Англії. Це футбол, гольф, крокет і ін.

В 50-70 роках у США створюються перші ігрові й атлетичні спортивні клуби, і в них проводяться змагання. Спорт, в основному, стає привілеєм буржуазного суспільства.

В Америці спорт розвивається за прообразом Англії. Найбільше поширення одержує бейсбол. Перші бейсбольні матчі відбулися 19 червня 1846 року. В 1858 році створюється національна асоціація цього виду спорту.

Спортивно-ігрова система в США носить еkleктичний характер. Вона створюється на базі спорту й ігор, завезених із країн Європи.

В 1864 році приймається устав аматорів спорту, по якому людям фізичної праці забороняється брати участь у спільних спортивних змаганнях з багатіями. Тільки наприкінці ХІХ сторіччя робочу молодь стали допускати, з багатьма застереженнями й обмеженнями, до змагань.

В статут буржуазних спортклубів Англії, Франції, Німеччини й інших країн записувалося, що кожний причетний до політики, виключається із клубу. В умовах буржуазного суспільства гімнастичні й спортивно-ігрові системи носять класовий характер.

У ІІ періоді нової історії буржуазія прагне розширити вплив на молодь і створює нові спортивні об'єднання й клуби. Так, у США створюється Союз християнської молоді. В 1902 році починає діяти сіоністська спортивна організація Всесвітній союз «Маккабі», що проводить змагання для єврейської молоді світового масштабу (маккабіади).

В 1911 р. виникає міжнародна ліга католицьких клубів фізичного виховання. В умовах великих міст спорт стає засобом розрядки постійної нервової напруги, стає одним із хвилюючих видовищ. Якщо в перший період Нового часу переважним засобом фізичного виховання була гімнастика, то вже не меншого значення набуває спорт - уміння мобілізувати фізичні й вольові зусилля в найкоротший строк.

З'являється професійний спорт серед боксерів, бігунів, велосипедистів. Влаштовуються великі змагання. Спортсмен отримує гроші за участь у змаганнях. Починається продаж і самих спортсменів.

4. Виникнення та розвиток робітничого спортивно-гімнастичного руху.

Посилення класової боротьби, ріст революційного робочого руху сприяли формуванню і розвитку демократичної за своїм змістом культури серед народних мас. Як відображення цих процесів у другій половині ХІХ ст. стали виникати самостійні спортивні, гімнастичні і туристичні організації робітничого класу. Їхня безпосередня поява була пов'язана зі зростанням промислового виробництва і концентрацією пролетаріату на фабриках і заводах, створенням самостійних політичних робочих партій, ростом професійних союзів і поширенням марксистського вчення про виховання робітничого класу.

Перші робочі спортивні організації виникли в Німеччині в 1850 р. Однак «Винятковий закон» проти соціалістів, прийнятий рейхстагом у 1878 р., заборонив існування не тільки соціалістичної партії, але і профспілкових і

робітників гімнастичних клубів, що ідейно примикали до неї. Після скасування «Виняткового закону» (90-і рр. XIX ст.) робочі спортивні організації вступили в новий період свого розвитку. На початку 90-х рр. у ряді міст Німеччини відбулися збори робочих гімнастичних союзів (Берлін, Лейпциг і ін.). У 1893 р. був заснований Німецький робочий спортивний союз. До початку XX ст. робочі спортивні організації з'явилися в Угорщині, Франції, Бельгії, Чехії, Болгарії й інших країнах. Так був покладений початок організованому робочому спортивно-гімнастичному руху. Перед цим рухом стояла задача фізичної і політичної підготовки робочих мас до класової боротьби з буржуазією.

Напередодні I першої світової війни була зроблена спроба створити міжнародний робочий спортивний союз. У 1913 р. у Генте (Бельгія) представники робочих спортивних організацій Німеччини, Франції, Бельгії, Австрії організували міжнародний робочий спортивний центр. Під час першої світової війни ця організація активно себе не виявляла.

Революція 1917 року в Росії визначила нові напрямки в розвитку робочого спортивно-гімнастичного руху. Після першої світової війни та російської революції в більшості капіталістичних країн створюються комуністичні і робочі партії, профспілкові робочі організації. Підтримка з боку цих організацій створила умови для більш широкого розвитку робочого спортивно-гімнастичного руху.

Успішно розвивався робочий спорт у Чехословачії. Чеський робочий спортивний рух виник наприкінці XIX ст. Поступово він розширював свої ряди. У 1921 р. була створена Федерація робочих спортивних товариств Чехословачії. Уся діяльність цієї федерації протікала під безпосереднім керівництвом Комуністичної партії Чехословачії. У тому ж році в Празі робочі спортивні колективи провели першу велику Спартакіаду. У ній брало участь більш 20 тис. юнаків і дівчат, чоловіків і жінок. Спартакіада показала ріст робочого спортивного руху в країні.

5. Розвиток міжнародного спортивного руху.

Міжнародний спортивний рух зародився в кінці XIX на початку XX століття. Причини його виникнення саме у цей історичний період є багаточисельними. Назвемо дві найбільш вагомні: розвиток спорту в країнах світу; розвиток міжнародних зв'язків між країнами (економічних, політичних, культурних, наукових та ін.).

Саме в цей час на базі окремих національних спортивних союзів та організацій почали утворюватись перші міжнародні спортивні об'єднання, тобто федерації з видів спорту: гімнастики - у 1881 р., веслування - у 1892 р., ковзанярського спорту - у 1892 р., велоспорту - у 1900 р. та ін. У 1894 році було засновано Міжнародний олімпійський комітет.

Сучасний міжнародний спортивний рух налічує більше 300 організацій. Жоден вид людської діяльності не має такої кількості міжнародних

організацій, що свідчить про розповсюдженість та популярність занять фізичним вихованням, спортом, рекреацією в країнах світу.

Слід зазначити, що незважаючи на таку велику чисельність міжнародних організацій у міжнародному спортивному русі відсутній єдиний, об'єднуючий та керівний центр. Міжнародні спортивні об'єднання працюють у більшості випадків автономно, не підпорядковуючись будь-якому всесвітньому органу.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 4

Фізична культура зарубіжних країн в період новітньої історії.

План

1. Фізична культура зарубіжних країн в період між I та II світовими війнами.
2. Розвиток фізичної культури у соціалістичних країнах після II світової війни.
3. Фізична культура у країнах Азії, Африки та Латинської Америки після II світової війни.
4. Основні напрямки розвитку фізичного виховання та спорту у розвинених капіталістичних країнах після II світової війни.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Фізична культура зарубіжних країн в період між I та II світовими війнами.

На розвиток спортивного руху в цей період дуже вплинули підсумки Першої світової війни. Відразу після її закінчення правлячі кола переможених країн стали готуватися до військового реваншу, переможці - до закріплення своїх завоювань. І ті й інші широко використовували в цих цілях фізичну культуру.

Спортивні споруди Німеччини відрізнялися від спортивних баз інших країн доступністю для молоді та трудящих і відносною дешевизною. Контролював роботу з фізичної культури імперський комісар з питань спорту. Напередодні Другої світової війни був створений націоналістичний союз фізичних вправ.

Мілітаризація спортивно-гімнастичного руху відбувалася і в інших країнах з диктаторськими режимами. В Італії з приходом до влади фашистів військово-фізичну підготовку молоді стала проводити організація «Опера націонале Балліла». Щосуботи всі італійці повинні були присвячувати політичній, військової та спортивної підготовки для «загартування нації». Військово-фізичну підготовку проводили численні спортивно-гімнастичні клуби, товариства та спілки. Авіаційний, планерний і парашутний спорт,

боротьба і мотоспорт, а також заняття гімнастикою, легкою атлетикою, спортивними іграми і кінним спортом входили в програму виховної роботи.

В Японії мілітаризація фізичної культури і спорту поєднувалася із застосуванням в якості додаткових коштів національних видів фізичних вправ - дзю-до, кен-до, карате.

Країни-переможниці (Англія, Франція та ін.) теж проводили воєнізацію фізичного виховання і спорту, але робили це не настільки відкрито. З цією метою почалася перебудова спортивних організацій, посилювався державний контроль за їх діяльністю, приймалися закони про обов'язкове фізичне виховання, спрямовані на підвищення вневойскової військово-фізичної підготовки молоді. Застарілі методи фізичного виховання замінялися більш відповідними нових історичних умов. У шкільному фізичному вихованні все більшу перевагу віддавати не гімнастичним, а спортивно-ігровим вправам.

Децю інша концепція фізичного виховання набула поширення в англо-саксонських країнах, особливо в США. Її основу становила ідея компенсаційної ролі фізичної культури: її використання для поповнення недоліків в здоров'я і фізичному розвитку дітей, викликаних урбанізацією життя і громадськими суперечностями. Прихильники цієї концепції вважали, що шкільне виховання повинно допомогти дітям придбати здоров'я, життєві звички, в тому числі до рухової активності. Учням надавалося право самим вибрати з навчального матеріалу те, що їм більше подобається. Учні об'єднувалися в групи і команди для занять обраними видами спорту і спортивних ігор, тобто в практику шкільного фізичного виховання впроваджувалися спортивні спеціалізації. Найбільшого поширення набули заняття легкою атлетикою, плаванням, веслуванням, баскетболом і бейсболом. Такий же підхід до організації фізичного виховання існував і в вищих навчальних закладах. В результаті поступово коледжі та університети стали основними центрами спортивної роботи з дітьми та молоддю.

У найбільш розвинених капіталістичних країнах спорт став сферою великого бізнесу. Одним з основних напрямків видовищного спорту став професійний спорт. Погоня за прибутком призвела до створення спортивних трестів і компаній по будівництву великих спортивних споруд, влаштуванню матчів, що приносять підприємцям величезні доходи. У США вже з 1925 р найбільший спортивний зал «Медісон сквер-гарден» в Нью-Йорку став центром професійного спорту. Саме тут касовий збір з матчу боксерів-професіоналів Демпсі і Тунне в 1927 р склав 2 млн. доларів.

2. Розвиток фізичної культури у соціалістичних країнах після II світової війни.

Після Другої світової війни розвиток фізичної культури визначалося умовами, пов'язаними з утворенням системи соціалізму і крахом колоніалізму. Розпад світу на різні суспільні системи і групи держав привів до утворення трьох напрямків в розвитку фізичної культури і спорту: в країнах соціалізму, в країнах, що розвиваються і капіталістичних країнах.

Розвиток фізичної культури в країнах соціалізму пережило кілька етапів. В кінці 40-х - початку 50-х рр. в цих державах були створені комітети

з фізичної культури і спорту. Вони відповідали за стан і подальший розвиток фізичної культури і спорту, вдосконалення систем фізичного виховання, зміцнення здоров'я громадян. У 60 - 70-х рр. в фізкультурному русі були проведені перетворення, які сприяли демократизації управління, підвищенню значимості фізичної культури. Право громадян на фізичне виховання було закріплено в конституціях і законодавчих актах. Зміцнювалася і розширювалася матеріальна база фізкультурного руху, почалося будівництво великих спортивних споруд. Були відкриті спеціальні фізкультурні навчальні заклади, спортивні школи та інтернати; розгорнулася науково-дослідна робота.

3. Фізична культура у країнах Азії, Африки та Латинської Америки після II світової війни.

Розвиток фізичної культури в молодих державах Азії, Африки і Латинської Америки, які отримали незалежність у результаті розпаду колоніальної системи. Фізкультурним організаціям належало ліквідувати наслідки колоніальної політики в спорті, викоринити расову дискримінацію, створити доступну для населення систему фізичного виховання. У більшості країн були створені органи керівництва фізичною культурою: національні олімпійські комітети, спортивні федерації та клуби. Була налагоджена підготовка фізкультурних кадрів. Вводилося фізичне виховання в навчальних закладах.

Почали відроджуватися національні види фізичних вправ та ігор. Особливою державною підтримкою став користуватися спорт вищих досягнень, що дозволяє цим країнам зміцнювати свій міжнародний престиж. Спортсмени молодих незалежних держав стали регулярно брати участь в Олімпійських іграх, великих міжнародних і регіональних змаганнях. З метою координації діяльності національних федерацій і проведення регіональних спортивних змагань були створені Вища Рада спорту Африки, Федерація Азіатських ігор, органи керівництва іграми Центральної Америки і Карибського моря і інші.

Таким чином, здобувши незалежність, колишні колоніальні країни отримали можливість розвивати національну фізичну культуру і спорт, включилися в міжнародне спортивне співтовариство.

4. Основні напрямки розвитку фізичного виховання та спорту у розвинених капіталістичних країнах після II світової війни.

В капіталістичних країнах після II світової війни збереглося дію чинників, що зумовили зрослу роль фізичної культури в житті суспільства.

Значно більше уваги з боку державних відомств стало приділятися фізичного виховання та спорту в навчальних закладах. У початковій і середній школах фізична культура стала обов'язковим предметом, на нього відводилося від 2 до 4 годин на тиждень, а в деяких країнах - і більш. Крім того, в режимі дня, особливо в приватних школах, передбачалися щоденні заняття плаванням, іграми та іншими фізичними вправами. У всіх вищих навчальних закладах створені кафедри фізичного виховання, є власна

спортивна база, яка використовується як для навчальної, так і для спортивної роботи. Студенти-спортсмени забезпечуються різними пільгами, що стимулює розвиток університетського спорту, що приносить навчальним закладам чималі доходи.

У розвитку аматорського спорту також з'явилися нові тенденції. Національним спортивним федераціям і спілкам, в основному з олімпійських видів спорту, стали надавати організаційну та фінансову підтримку державні органи і великі торгово-промислові фірми. У ряді країн створені національні фонди підтримки аматорського олімпійського спорту, реалізуються довгострокові програми олімпійського розвитку, що передбачають створення спеціальних навчально-тренувальних центрів з підготовки олімпійських резервів, вдосконалення системи підготовки до змагань, підготовку кваліфікованих тренерських і керівних кадрів.

Отримали подальший розвиток і інші, вже стали традиційними напрямки фізкультурно-спортивної діяльності - підприємницький, робочий і професійний спорт.

На закінчення, слід зазначити, що в міжвоєнній і післявоєнному періодах Новітньої історії, фізична культура розвивалася в тісній залежності від політичних і економічних умов, що складаються в різних групах країн.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 5

Фізична культура слов'ян та інших народів, які населяли територію України з стародавніх часів до першої половини XIX ст.

План

1. Фізична культура племен, які населяли територію України та інші регіони у первісному суспільстві.
2. Фізична культура слов'ян на окремих етапах розвитку державності.
3. Фізична культура XVII – першої половини XIX ст.
4. Розвиток педагогічної і природнонаукової думки і галузі фізичного виховання.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Фізична культура племен, які населяли територію України та інші регіони у первісному суспільстві.

Початок раннього залізного віку в Україні був пов'язаний із виникненням найдавніших великих племінних союзів, таких як Кіммерія та Скіфія.

У першій чверті I тис. до н.е. Північне Причорномор'я населяли племена кіммерійців. У них надзвичайно розвинутим було конярство. Кіммерійці вели грабіжницькі війни. Вони мали добре розвинуту систему військово-фізичної підготовки молоді. У них сформувалися елементи складних обрядів-ритуалів, де домінували військові вправи та змагання у спритності, витривалості, умінні володіти зброєю.

Серед скіфів найпопулярнішими були верхова їзда та стрільба із луку. При чому у них як чоловіки так і жінки однаково майстерно володіли конем і луком. Майстерне володіння скіфами луком було оцінено багатьма народами, зокрема, стародавні греки запрошували скіфів для навчання стрільбі з луку, скіфські раби-стрільці служили в Афінах в ролі поліцейських.

Зі скіфами тісно були пов'язані сармати. Їх змальовують як сильних, жорстоких і неблаганних ворогів. Сарматські воїни були прекрасними вершниками і добре володіли зброєю. Навіть жінки брали участь у битвах і

нічим не поступались воїнам-чоловікам у стійкості і мужності. Якщо дівчина не вбила ні одного ворожого воїна, вона не могла виходити заміж.

Таким чином, фізичне виховання у скіфо-сарматських племен носило військово-прикладний характер. При чому військово-фізичній підготовці піддавалися не лише чоловіки, а й жінки. Зважаючи на успішне ведення скіфо-сарматськими племенами бойових дій їх виховна система була досить ефективною.

2. Фізична культура слов'ян на окремих етапах розвитку державності.

Вже у V-VI ст. предки українського народу займали майже всю територію сучасної України, від пущ Полісся до Чорного моря і від Карпат до Дону. Вони виступають як окрема слов'янська група під іменем антів.

Давні літописці і мандрівники розповідають про характерні риси життя і поглядів древніх слов'ян, предків українського народу. В умовах постійних воєн із сусідніми племенами найбільше цінувалися фізичні якості людини. Серед важких змагань із природою і боротьби із чужими племенами особливого значення набувала фізична сила, загартованість, спритність, Улюбленими заняттями і розвагами наших предків були лови, де не раз доводилося іти із списом на ведмедя або здоганяти і ловити диких коней. Молоді силачі величалися своєю прудкістю та силою на народних ігрищах.

У народу, який населяв українські землі, широко розповсюдженим був лук. Древньоруські стрільці-лучники мали хороший вишкіл і майстерно користувалися луком і стрілами. Навчання міткому стрілянню починалося з дитячих років, одночасно з навчанням їзди верхи.

Подальше виховання дитини проходило під наглядом батька та членів роду. Особливу роль у підготовці майбутніх захисників Батьківщини відводилося старійшинам роду або найдосвідченішим його членам. Фізичне вдосконалення юних слов'ян проходило в постійних іграх, забавах, танцях, змагальних вправах.

3. Фізична культура XVII – першої половини XIX ст.

До кінця XVII ст. у розвитку фізичної культури зіграли перетворення в галузі освіти і військової справи. Однак слід застерегти, що значні зміни, які відбулися в цю епоху і в формах і в змісті фізичної культури, відносяться головним чином до тих з її форм, які обслуговували інтереси панівних класів.

У цьому відношенні реформи Петра I, хоча і побічно, все ж позитивно позначилися на розвитку народного фізичного виховання, звільнивши його від переслідувань з боку церкви і органів державної влади.

Але не заважаючи на підтримку фізичних вправ урядом Петра I, що були складовою частиною народних розваг, це не сприяло їх поширенню. А оскільки війна, податки і різного роду повинності важким тягарем лягали на плечі і без того розореного селянства, ясно, що від цього страждала і сама основа його фізичного існування і розвитку.

У зв'язку з навчально-виховними реформами І.І. Бецкого, кадетський шляхетний корпус отримав новий статут, затверджений 11 вересня 1766 року. Значно була розширена програма з загальноосвітніх предметів. Однак

найбільші зміни торкнулися фізичного виховання. Навчальний план передбачав тільки викладання "танцювання і фехтування", тим не менш, фізичний розвиток визнавався вирішальним у побуті кадетського корпусу.

У дитячому віці кадети отримували загальне фізичне виховання згідно з правилами, викладеними в "повчанні про виховання дітей". У віці від 15 до 18 років головна увага зверталася на верхову їзду і фехтування. З 1772 р. за ініціативою Бецкого в корпусі велося навчання "м'ячекової гри", викладачем який був запрошений "професор м'ячекової гри пан Корбін де Плесі з Парижа".

У 1804 р. створюється Статут навчальних закладів. З'являється система в освіті - парафіяльні та повітові училища, гімназії та університети. В училищах фізичне виховання не було передбачено, а в гімназіях та університетах - необов'язковий предмет.

Найкраще фізичне виховання було поставлено в закритих дворянських навчальних закладах-ліцеях. У Царськосільському ліцеї був спеціальний зал, де займалися фехтуванням, гімнастикою та іншими фізичними вправами та іграми.

4. Розвиток педагогічної і природнонаукової думки і галузі фізичного виховання.

Педагогічні ідеї після Петра I тісно пов'язані з піднесенням дворянського класу і його прагненням не тільки до придбання матеріальних благ, але і до отримання освіти. Татищев В.М. у своїй класифікації наук фехтування і верхову їзду, стрільбу з пістолета відносив до "потрібних наук". Вивчення цих наук, по думці Татищева, дворянину потрібно не тільки для оборони батьківщини, але і для захисту своїх класових інтересів.

При Катерині II питання фізичного виховання стали ставитися зовсім по-новому і серйозніше, на практиці цим займався Іван Іванович Бецкой (1704 - 1795). Бецкой І.І. склав "Коротке наставлення, вибране з кращих авторів з деякими фізичними примітками про виховання дітей від народження їх до юнацтва", в якому вперше докладно і систематично викладалися правила фізичного виховання.

Михайло Васильович Ломоносов (1711 - 1765) визнавав, що особливе значення для збереження здоров'я і фізичного розвитку має рух. Він планував підняти питання про державні заходи щодо розвитку фізичного виховання.

Академік А.П. Протасов у 1765 р. виступив з доповідями про "Фізичне виховання дітей" та "Про необхідність руху для збереження здоров'я", де стверджував, що фізичні вправи є засобом збереження здоров'я, зміцнення організму, загартовування.

Олександр Миколайович Радищев (1749 - 1802). Він вважав, кращими засобами фізичного виховання загартовування, природні вправи, широко застосовуються в народному побуті, фізична праця.

Віссаріон Григорович Белінський (1811 - 1848), Олександр Іванович Герцен (1812 - 1870) критикували офіційну педагогіку, вважали, що в зміст

виховання в рівній мірі повинні входити розумовий, моральний, естетичний і фізичний розвиток.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 6

Фізична культура в Україні з другої половини XIX ст. до 1917р.

План

1. Розвиток ідейно-теоретичних та наукових основ фізичного виховання.
2. Фізична підготовка в навчальних закладах та армії.
3. Розвиток спортивного руху та участь спортсменів у міжнародних змаганнях.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Розвиток ідейно-теоретичних та наукових основ фізичного виховання.

Починаючи з 1850 - 1860 років проблеми фізичного виховання як частини загальної освіти і гармонійного розвитку особистості піднімалися в філософській, педагогічній і науковій літературі.

Значний внесок в основу науки про фізичне виховання своїми працями внесли Микола Гаврилович Чернишевський (1828 - 1889) і Микола Олександрович Добролюбов (1836 - 1861). Піддавши аналізу і критиці буржуазну педагогіку і систему виховання, вони розробили нову педагогіку і основні її принципи - демократизм, народність і гуманізм. Чернишевський і Добролюбов вважали, що гармонійний розвиток має складатися з розумового, морального, естетичного і фізичного виховання. До засобів фізичного виховання ними відносились - гігієна занять фізичними вправами, народні фізичні вправи, рухливі ігри, прогулянки, загартування, а головним вважався працю.

Великий внесок у педагогічну теорію навчання, виховання і освіти вніс великий педагог Костянтин Дмитрович Ушинський (1824 - 1870), який розвинув принципи народності й гармонійності, що і стало основою його педагогічної системи.

У розвиток теорії фізичного виховання великий внесок зробив Дмитро Іванович Писарєв (1840 - 1868). У своїх працях він піднімав важливі питання про користь і необхідність фізичного виховання дітей. Вважав, що фізичне виховання повинно сприяти оздоровленню і загартуванню організму.

Велике значення для розвитку природничо-наукових основ фізичного виховання мали роботи вчених Н.І. Пирогова, І.М. Сеченова, І.П. Павлова.

2. Фізична підготовка в навчальних закладах та армії.

Петро Францевич Лесгафт (1837 - 1909) створив систему фізичної підготовки для учнів військової гімназії. У педагогічній діяльності П.Ф. Лесгафта важливе місце займала підготовка кадрів фізичного виховання. У 1877 - 1882 рр.. він створює і очолює навчально-гімнастичні курси керівників фізичної підготовки військових навчальних закладів та армій. У 1896 р. за зразком цих курсів - Вищі курси вихователюк і керівників фізичної освіти. На базі цих курсів у 1918 р. був відкритий інститут фізичної освіти імені П.Ф. Лесгафта.

В ході шкільної реформи 60 - 70-х рр.. були прийняті нові положення і статuti про народні училища, гімназії та університети. Ці реформи дуже мало торкнулися постановки фізичного виховання в навчальних закладах.

У 1862 р. кадетські корпуси були реорганізовані у військові гімназії з хорошою постановкою фізичного виховання.

На початку 80-х рр.. гімназії були знову перейменовані в кадетські корпуси і гімнастика в них стала додатковим засобом військової муштри і знущання над кадетами.

З 1872 р. гімнастика стала обов'язковим предметом в реальних училищах.

У 1873 р. було видано посібник з гімнастики для сільських шкіл.

У 1889 р. вийшла у світ "Інструкція та програма викладання гімнастики в чоловічих учбових закладах і в армії".

На початку ХХ в. спостерігається підйом фізичного виховання і спорту в навчальних закладах.

У 1913 р. питання про стан фізичного виховання в середніх навчальних закладах порушувалося на засіданні в Державній думі. У результаті міністр народної освіти Ігнат'єв затвердив комісію з фізичного виховання в середніх школах, яка розробила програму, з урахуванням занять спортом та ручною працею.

З початку ХХ в. гімнастика, спорт та ігри набувають поширення серед студентів.

3. Розвиток спортивного руху та участь спортсменів у міжнародних змаганнях.

Після реформ ХІХ століття виникли спортивні товариства і клуби, доступ в які мали лише представники великої буржуазії і дворянства. Першими були "С.-Петербурзький річковий яхт-клуб" (1860) і "Річковий яхт-клуб" в Москві (1867).

Найбільшого поширення набули такі види спорту, як футбол, лижі, боротьба, легка атлетика, гімнастика, гребний спорт, підняття важких предметів.

Велике значення для розвитку спорту мали міжнародні зустрічі спортсменів. В кінці XIX століття представники та спортсмени нашої країни брали участь у міжнародній спортивному житті.

З початку XX ст. спортсмени нерідко виходили переможцями на першостях Європи та світу, в Олімпійських іграх.

Напередодні Першої світової війни налічувалося понад 1200 спортивних, мисливських і рибальських клубів та товариств. Спортивні клуби (800) об'єднували 50 тис. спортсменів.

Перші кроки робили баскетбол, плавання, російський хокей, ручний м'яч, автототоспорт.

У країні стали проводитися змагання в містах і губерніях, а за деякими видами - першість Росії.

У 1915 р. уряд оголосив мобілізацію спортсменів для допомоги царської армії.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 7

Розвиток фізичної культури в Україні з 1917р. до 1941р.

План

1. Фізична культура та спорт в перші роки радянської влади (1917-1930 рр.).
2. Формування державних основ фізкультурного руху.
3. Формування системи фізичного виховання в навчальних закладах та розвиток науки в галузі фізичної культури та спорту.
4. Спортивно-масова робота серед різних верств населення.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Фізична культура та спорт в перші роки радянської влади (1917-1930 рр.).

Становлення радянського фізичного виховання відбувалося на базі того, що вже було досягнуто в цій області діяльності людей. Проте в рамках нового державного устрою принципи радянської фізичної культури повинні були бути іншими, ніж у західноєвропейських країнах. Тому стали пропонуватися різні шляхи та напрямки за змістом радянської системи фізичного виховання. «Соціалістичне напрямок» зводилося до використання тільки «сприятливою і корисною ігровою діяльністю». Прихильники «медичного спрямування» відкидали заняття боксом, футболом, важкою атлетикою, гімнастикою і т.д., тому що вважали їх шкідливими для ослабленого здоров'я трудящих. Їх кредо були гігієнічні вправи і лікувальна фізична культура, піший туризм. Специфічну форму радянської системи фізичного виховання пропонували прихильники «Пролеткульту» - фізична культура у них була представлена наслідувальними діями робочих рухів (загрибання вугілля, стругання, пиляння і т.п.) і називалася «трудова гімнастикою». «Скаутський напрямок» будувалося на основі вже існуючого в Англії.

У 1922 р. була змінена ідеологічна основа скаутського виховання і створено «піонерський рух», що включає й фізичну підготовку учнів шкіл. В обстановці існування різних концепцій радянського фізичного виховання 1917-1923 рр. було необхідне прийняття фундаментальної єдиної основи

розвитку та змісту фізичної культури. Вона була викладена у Постанові ЦК РКП (б) «Про завдання партії в галузі фізичної культури» (1925 р.). У ньому були сформульовані: а) визначення соціалістичної системи фізичного виховання; б) визначено її завдання, в) зміст; г) організаційна структура; д) основні напрямки. Всі подальші положення та рішення комуністичної партії та радянського уряду про фізичну культуру і спорт розвивалися на цьому керівному документі.

Слід також зазначити, що незважаючи на всі труднощі постреволюційного періоду, уряд молодшої радянської держави почало здійснювати ефективну організаційну діяльність у сфері розвитку і піднесення фізичної культури. Були створені управлінські структури, без яких керувати радянською системою фізичного виховання було б неможливо.

2. Формування державних основ фізкультурного руху.

Після Жовтневої революції в 1917 р. серед перших заходів Радянської влади було створення в рамках Державного Наркомату освіти відділу шкільної медицини та гігієни, основним завданням якого було організація харчування, а також постановка фізичного виховання в школі.

22 квітня 1918 ВЦВК прийняв декрет "Про обов'язкове навчання військовому мистецтву», згідно з яким було засновано Головне управління загального військового навчання і формування резервних частин Червоної Армії (Всевобуч). У його складі був організований відділ фізкультурного розвитку та спорту.

У середині 20-х рр. разом із створенням лікнепів розгорнувся рух за ліквідацію "фізкультнеграмотності", який супроводжувався залученням широких мас населення в спортивні секції, роз'ясненням оздоровчої та виховної ролі занять фізичними вправами.

27 червня 1923 був утворив центральний орган управління - Вища Рада фізичної культури (ВСФК), який заснував свої відділи в республіках, губерніях і містах, вирішував завдання, пов'язані з фізичною культурою.

3. Формування системи фізичного виховання в навчальних закладах та розвиток науки в галузі фізичної культури та спорту.

Вища Рада фізкультури ввела на 1923/24 навчальні роки загальне, обов'язкове викладання фізкультури в школах.

У 1927 р. була випущена програма з фізичної культури, що стала вихідним рубежем для всіх наступних програм, в ній були сформульовані завдання фізичного виховання, засоби і методи уроку фізкультури, форми організації, також нею передбачалося проведення в початковій школі уроків фізичної культури три рази на тиждень. Схема уроку складалася з 6 серій (як в уроці у Ж. Демені) для початкової школи і 8 серій для середньої: 1) порядкові вправи; 2) підготовчі вправи; 3) метання; 4) опори; 5) стрибки; 6)

спеціальні вправи профілактичного і коригуючого характеру для окремих груп м'язів; 7) ходьба; 8) заключна частина.

У 1927 - 1928 рр.. фізичне виховання було включено в навчальні плани педагогічних і медичних вузів. У липні 1929 р. фізичне виховання стало обов'язковим предметом у вищих навчальних закладах Росії, а з 1930 р. воно стало обов'язковим предметом у всіх вузах СРСР. Для здійснення роботи в даному напрямку в вузах були створені кафедри фізичного виховання і спорту, запрошені на роботу відповідні фахівці. Студенти займалися лижним спортом, боксом, стрілецьким спортом, гімнастикою, баскетболом і волейболом. Серйозною перешкодою для здійснення фізичного виховання студентів була відсутність матеріальної бази, спортивних споруд та інвентарю.

У 1939 р. були внесені зміни в шкільні програми фізичного виховання. Введена була початкова і допризовна військова підготовка школярів, якою передбачалися стройова підготовка, стрільба, правила протиповітряної оборони і протихімічного захисту. У нових програмах відводилося місце позакласної та позашкільної формам занять гімнастикою, спортом та іграми.

4. Спортивно-масова робота серед різних верств населення.

Розгортання фізкультурного руху в країні вимагало значного поліпшення матеріально-технічної бази. Незважаючи на великі фінансові труднощі, в країні почалося будівництво великих спортивних споруд. У листопаді 1927 р. в Ленінграді відкрився перший в країні зимовий плавальний басейн, в 1928 р. став до ладу московський стадіон "Динамо".

Перша Всеросійська спартакіада була проведена в серпні 1928 р. На Красній площі пройшло урочисте її відкриття. Протягом року в містах, селах, областях і республіках проводилися відбіркові змагання з легкої атлетики, футболу, плавання, велоспорту, важкої атлетики, боротьби, стрільби, веслування та інших видів спорту. У фінальній частині змагань взяли участь 7225 осіб, з них 960 дівчат, 612 учасників - з капіталістичних країн (Чехословаччини, Німеччини, Англії, Франції, Норвегії, Фінляндії, Аргентини, Уругваю), які змагалися в 21 виді спорту (XI Олімпійські ігри, які проходили в ці ж дні в Амстердамі включали в програму з 17 видів). Протягом двох тижнів йшли змагання з легкої атлетики, футболу, плавання, велосипедного спорту, баскетболу, волейболу, ручного м'яча, тенісу, важкої атлетики, боротьби, стрільби, містечкам, народної веслування, фехтування, національних танців.

Для масового населення в березні 1931 р. ВСФК при ЦВК СРСР затвердив фізкультурний комплекс ГТО I ступеня, що включає нормативи з бігу, стрибків і метань, підтягування на перекладині та перенесенні патронного ящика (чоловіки), лазіння по канату (жінки), плавання, їзду на велосипеді, лижним переходах, веслування, пересування у протигазі.

До вимоги відносилося вміння надати першу допомогу (санмінімуму), знання основ самоконтролю, знайомство з основами фізкультурного руху СРСР, ударну працю на виробництві. З січня 1933 р. введена здача норм ГТО II ступеня, в яку входило 22 норми і 3 вимоги, а також військово-прикладні види: стрибки на лижах, стрибки у воду, фехтування на багнетах, подолання смуги перешкод та ін.

У 1934 р. введено комплекс БГТО (будь готовий до праці і оборони), який носив прикладний, оздоровчий характер. Встановлення цього комплексу завершило оформлення всієї системи комплексу ГТО, в якому знайшли відображення основні принципи радянської системи фізичного виховання - прикладність, всебічність та оздоровча спрямованість. Завдяки комплексу ГТО радянські люди долучалися до систематичних занять фізичною культурою. Зі здачі норм ГТО почали свій шлях багато відомих спортсменів. Тільки за 1933 - 1937 рр. норми ГТО I ступеня здавали 4 млн. 458 тис. чоловік, II ступеня - 35 тис., БГТО - 759,5 тис. чоловік.

Ідеї та принципи ГТО отримали свій подальший розвиток в Єдиній спортивній класифікації, створеної в 1935 - 1937 рр.. Це спричинило введення розрядних норм, спортивних звань. Класифікація дала можливість встановити єдині принципи визначення спортивної підготовки на всій території СРСР.

У Конституції 1936 р. було закріплено право трудящих на створення різноманітних громадських організацій, у тому числі і спортивних товариств. Протягом 1935 - 1936 рр.. в СРСР створюється система ДЗГ.

21 червня 1936 починає функціонувати Всесоюзний Комітет у справах фізкультури і спорту при Раді Народних Комісарів, який працював аж до 1958 р.

У 1937 - 1940 рр.. фізкультурний рух розвивався в усіх союзних республіках. У країні проводилася велика кількість змагань і спортивних свят. Оглядом досягнень фізкультурної роботи в країні стали Всесоюзні дні фізкультурника, що проводилися в 1939 і 1940 роках. У країні було побудовано 378 стадіонів, близько 70 тис. спортивних майданчиків, 6 тис. спортивних залів та інших споруд.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 8

Основні напрямки розвитку фізичної культури та спорту в Україні після Великої вітчизняної війни

План

1. Розвиток державних та нормативних основ фізичної культури і спорту у післявоєнні роки.
2. Розвиток спорту та досягнення спортсменів на міжнародній спортивній арені.
3. Розвиток системи фізичного виховання в навчальних закладах.
4. Розвиток науки про фізичне виховання.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Розвиток державних та нормативних основ фізичної культури і спорту у післявоєнні роки.

Велике значення для розгортання роботи фізкультурних організацій мала Постанова Ради Народних Комісарів СРСР від 28 вересня 1945 р. «Про надання допомоги комітетам у справах фізичної культури і спорту і покращення їх роботи». У відповідності з ним протягом 1945-1946 рр. була вдосконалена структура Всесоюзного комітету у справах фізичної культури і спорту, підготовлено 500 керівників і відповідальних робітників комітетів і фізичної культури і спорту, обласних і центральних рад ДСТ і тисяча тренерів з видів спорту. У штаті Всесоюзного комітету були засновані посади державних тренерів. Крім того, у всіх республіках відкрилось 80 спортивних шкіл молоді, щорічно почали проводитись навчально-тренувальні збори спортсменів з основних видів спорту, були введені значки для майстрів і порту і спортсменів-розрядників.

Важливе значення у вихованні спортсменів високого класу мала Постанова Ради Міністрів СРСР від 2 липня 1947 р. «Про заохочування росту спортивно-технічних досягнень радянських спортсменів». Згідно цієї постанови були затверджені медалі першого ступеня (золоті) і другого ступеня (срібні з позолотою), срібні і бронзові жетони для нагородження

спортсменів країни. Ці почесні медалі і жетони стали вручати спортсменам за встановлення всесоюзних рекордів, за I, II і III місця на першостях СРСР.

У 1948 р. урядом СРСР було прийнято рішення про вивчення стану фізичної культури і спорту у країні спеціальною комісією. 27 грудня 1948 р. була прийнята постанова «Про хід виконання Комітетом у справах фізичної культури і спорту директивних вказівок щодо розвитку масового фізкультурного руху у країні і підвищення майстерності радянських спортсменів».

Ця постанова мала великий вплив на подальший розвиток вітчизняної фізичної культури і спорту. Цей документ був фактично новою програмою діяльності у цій галузі. Хоча основною метою розвитку фізичної культури і спорту продовжувало залишатись виховання всебічно підготовленого, так званого «будівника соціалізму», але на даному етапі, у відповідності з новими умовами, фізкультурний рух повинен був сконцентрувати своє зусилля на вирішенні двох наступних завдань: 1) розгортання масового фізкультурного руху у країні; 2) підвищення рівня спортивної майстерності.

Велику увагу роботі у галузі фізичної культури і спорту приділив X з'їзд профспілок (1949 р.) і XI з'їзд ВЛКСМ. Уряд виділив значні кошти для зміцнення матеріальної бази фізкультурного руху. Був побудований стадіон імені С. М. Кірова у Ленінграді на 100 тис. глядачів, стадіони у Києві, Мінську, Тбілісі, Харкові, Одесі. Саме в цей період було побудовано багато спортивних споруд, багато з яких діють і зараз.

2. Розвиток спорту та досягнення спортсменів на міжнародній спортивній арені.

Після другої світової війни авторитет СРСР був величезним, а спортивні досягнення радянських спортсменів дуже високими. Це призвело до того, що вже жоден спортивний захід не міг бути представницьким без участі радянських спортсменів.

Вже у 1946 р. збірна СРСР прийняла участь в офіційних чемпіонатах світу і Європи.

Подією величезного історичного значення у період, який розглядається був вступ Радянського Союзу в олімпійський рух. У квітні 1951 р. в СРСР був створений Національний олімпійський комітет.

У 1952 р. радянські спортсмени, серед яких було багато представників України, вперше прийняли участь в Олімпійських іграх (XV) — у Гельсінкі.

Найбільш чисельними на Іграх XV Олімпіади були команди Радянського Союзу і Сполучених Штатів Америки. Не дивлячись на відсутність досвіду участі у подібних змаганнях, радянські спортсмени виступили блискуче.

Вони приймали участь у всіх видах олімпійської програми, крім хокею на траві. Ними було встановлено два світових і шість олімпійських рекордів. Спортсмени СРСР вибороли 22 золоті, 30 срібних, 19 бронзових

медалей і набрали у неофіційному командному заліку однакову із спортсменами США кількість очок (494). Особливо успішно радянські спортсмени виступили у змаганнях з гімнастики, класичної і вільної боротьби, важкої атлетики і стрільби. У цих видах вони здобули загальну перемогу. Високі досягнення показали радянські атлети у змаганнях з баскетболу, веслування, боксу, легкої атлетики, де вони зайняли загальні другі місця. 29 спортсменів СРСР стали олімпійськими чемпіонами.

Видатною подією стала I Спартакіада народів СРСР у 1956 р. Попередніми до фінальних змагань I Спартакіади народів СРСР були спартакіади школярів, студентів, Збройних Сил СРСР, сільських фізкультурників і найбільша за своїми масштабами і масовістю V Всесоюзна спартакіада профспілок у 1955 р.

I Спартакіада народів СРСР була справжнім всенародним святом фізкультурного руху в країні. У попередніх масових змаганнях прийняло участь більше 20 млн. фізкультурників. Майже 3 млн. фізкультурників виступило у спартакіадах, які були проведені в Україні (Ю. Теппер, 1972).

Під час підготовки і проведення I Спартакіади народів СРСР кількість фізкультурників зросла на 800 тис. чоловік. В Україні силами фізкультурників і молоді було побудовано і обладнано більше 5 тис. різноманітних спортивних майданчиків.

Важливим досягненням Спартакіади є і якісні зміни, які відбулись у діяльності фізкультурних організацій країни — покращення організації фізкультурного руху, ріст досягнень спортсменів. Так, наприклад, якщо у 1953 р. у всіх фізкультурних організаціях країни було підготовлено 209 майстрів спорту, то у 1956 р. — 1672.

I Спартакіада народів СРСР була на той час найбільшим у світі за своїми масштабами спортивним змаганням. Про це говорить і кількість учасників - 9244 чоловік, і чисельний склад делегацій республік, і програма змагань - з 21 виду спорту.

Фінальні змагання I Спартакіади народів СРСР проводились на новому стадіоні, який у ті часи був найбільшою у Європі комплексною спортивною спорудою — Центральному стадіоні у Лужніках (Москва).

У фінальних змаганнях I Спартакіади народів СРСР було встановлено 355 республіканських рекордів, в тому числі — 32 всесоюзних і 9 світових.

3. Розвиток системи фізичного виховання в навчальних закладах.

У 1951 році Міністерство вищої освіти СРСР вводить в дію навчальну програму з фізичного виховання студентів ВНЗ, а з 1955 року рекомендує організувати спортивні відділення з видів спорту, що призвело до створення науково-методичних засад побудови системи вузівського фізичного виховання на основі спортивної спеціалізації. До початку 60-х років повністю сформувалась система соціалістичної організації фізичної культури та спорту.

Використовуючи великі матеріальні ресурси для підготовки спортсменів, на кафедрах досить часто не вистачало найпростішого

обладнання і інвентаря для проведення навчальних занять з фізичного виховання, слабо розвивалось науково-методичне забезпечення навчального процесу з фізичного виховання. Видання навчально-методичної літератури досить серйозно підлягало ідеологічній перевірці, ВНЗ не мали змоги видавати найпростіші методичні рекомендації, що негативно впливало на формування методичної системи.

Подальшим позитивним кроком у формуванні методичної системи фізичного виховання був Наказ Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР № 525 від 15 травня 1978 року про затвердження Інструкції по організації і змісту роботи кафедр фізичного виховання вищих навчальних закладів. Дана інструкція протягом багатьох років відігравала позитивну роль в організації роботи кафедр фізичного виховання. Наказом № 636 від 12 вересня 1986 р. та інструктивним листом Міністерства вищої освіти СРСР від 12 вересня 1986 року було введено комплексну програму для вищих навчальних закладів «Фізичне виховання».

В 1990 році була введена загальносоюзна базисна навчальна програма для ВНЗ «Фізична культура» (наказ № 555 від 7.08.90 р.). Вона передбачала введення до навчальних планів ВНЗ з усіх спеціальностей занять з фізичного виховання в обсязі не менш 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання.

4. Розвиток науки про фізичне виховання.

Подальший розвиток отримала наука про фізичне виховання. В країні проводяться дослідження з актуальних проблем спорту, результати яких обговорюються на чисельних конференціях, нарадах, дискусіях.

Значну роль у розвиток науки про фізичне виховання внесли науково-дослідні інститути фізичної культури. Вагомий доробок у створення наукових основ фізичної культури і спорту внесли праці радянських вчених в області фізіології, біохімії, педагогіки, теорії фізичного виховання, психології спорту, лікувальної фізкультури, загартування, спортивного масажу тощо.

У травні 1948 р. з ініціативи КДІФК було проведено першу в Україні наукову конференцію з питань фізичної культури і спорту, в роботі якої взяли участь 75 учасників. Теми доповідей привертали увагу новизною та глибиною досліджень: «Біохімічні основи тренування», «Вживання в спортивній практиці деяких речовин для збільшення працездатності та боротьби із втомою», «Фізичне виховання в школі сліпих».

Через рік, 14-16 грудня 1949 р. пройшов Перший з'їзд лікарів фізичної культури УРСР. З 1 січня 1953 р. у дію було введено нову Єдину всесоюзну спортивну класифікацію, що сприяло підвищенню якості роботи фізкультурних та спортивних організацій. Відбулося вдосконалення системи спортивних змагань.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 9

Основні напрямки розвитку фізичної культури і спорту в Україні в нових соціально-економічних умовах.

План

1. Базова фізична культура та спорт в навчальних закладах: основні форми фізичного виховання в школах; система фізичної культури і спорту у ВНЗ та школах.
2. Оздоровча фізична культура і система клубної роботи.
3. Спорт і його різновиди: олімпійський спорт; професійний спорт; спорт інвалідів; неолімпійський спорт.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Базова фізична культура та спорт в навчальних закладах: основні форми фізичного виховання в школах; система фізичної культури і спорту у ВНЗ та школах.

Розвиток системи фізичного виховання в Україні відбувається за принципово нових, відмінних від раніше існуючих на пострадянському просторі, соціально-економічних, політико-правових, організаційних, науково-методичних умов.

Створення в 1991 році на території колишнього СРСР незалежної держави України призвело до повної реорганізації всіх сторін життя, а відповідно – системи освіти і виховання. Виникла термінова необхідність у перебудові системи фізичного виховання.

Важливі кроки до реформування системи фізкультурно-оздоровчої освіти в Україні були зроблені з прийняттям Державної національної програми “Освіта. Україна XXI століття”, законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про фізичну культуру і спорт”, Національної доктрини розвитку освіти, Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту, Концепції фізичного виховання в системі освіти України та інших документів. У державі визначено основні пріоритети формування нової освітньої системи відповідно до Цільової комплексної програми “Фізичне виховання – здоров’я нації”.

22 червня 1994 року Указом Президента України затверджується “Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні”, в якій

накреслено основні напрямки подальшого розвитку галузі і розроблено заходи щодо їх реалізації.

2. Оздоровча фізична культура і система клубної роботи.

Державні органи управління, до компетенції яких входить управління оздоровчою фізичною культурою, умовно можна поділити на три групи: органи загальної, відомчої та спеціальної компетенції.

До першої з названих груп належать такі, що у своїй діяльності розв'язують питання різних сфер життя нашої країни, у тому числі фізичної культури. Найголовнішим представником органів управління загальної компетенції є Верховна Рада України. Це вищий орган законодавчої влади, який приймає законодавчі акти, які регулюють розвиток фізичної культури в країні. Верховною Радою України у грудні 1993 року прийнято Закон України "Про фізичну культуру і спорт".

У складі Верховної Ради України діє комітет з питань молоді, спорту й туризму. Аналогічні функції виконують ради народних депутатів обласного, міського та районного рівнів. Рішення рад народних депутатів мають законодавчий характер і є обов'язковими для всіх фізкультурних організацій, які розташовані на їх території.

Другу групу державних органів, у компетенції яких знаходяться питання оздоровчої фізичної культури, складають органи відомчої компетенції. До їх складу входить низка міністерств і відомств та їх органи на місцях, зокрема Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство культури, Міністерство оборони, Комітет національної безпеки, Міністерство внутрішніх справ та ін.

Третю групу органів державного управління складають органи спеціальної компетенції. До них належать Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, а на обласних, міських, районних рівнях – управління, відділи, сектори держадміністрацій.

Громадські організації керують оздоровчою фізичною культурою у своїх сферах з урахуванням місцевих, відомчих особливостей, традицій тощо.

Серед студентів набуває популярність спортивні клуби з фізичного виховання. Основною прикметою клубної форми організації занять з фізичного виховання є особистий вибір способу проведення вільного часу. Значення обраних видів діяльності зумовлене власне їхнім змістом, а також процесом підготовки до цього виду діяльності. Клубна форма організації занять дозволяє диференційовано враховувати інтереси студентів, що займаються спортом, вести консультаційну роботу з ними, здійснювати педагогічну діяльність з урахуванням цих інтересів.

3. Спорт і його різновиди: олімпійський спорт; професійний спорт; спорт інвалідів; неолімпійський спорт.

Спорт є однією з «візитних карток» сучасної держави, а високі результати у ньому — предметом особливої гордості державноорганізованого суспільства. В законодавстві України спорт визначається як «діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у

фізичній, інтелектуальній та іншій підготовлені шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них. Спорт має такі напрямки: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, спорт інвалідів тощо».

Олімпійський спорт — напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з олімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань.

Професійний спорт - комерційний напрям діяльності у спорті, пов'язаний з підготовкою та проведенням видовищних спортивних заходів на високому організаційному рівні з метою отримання прибутку.

Спорт інвалідів — напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з видів спорту інвалідів та підготовкою спортсменів до цих змагань.

Неолімпійський спорт - напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 10

Розвиток олімпійського руху та участь спортсменів України в Олімпійських іграх

План

1. Історія створення НОК України та основні напрямки його діяльності.
2. Участь України в літніх Олімпійських іграх.
3. Участь спортсменів України в зимових Олімпійських іграх.

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Історія створення НОК України та основні напрямки його діяльності.

В умовах так званої “перебудови” і нового піднесення національного відродження (кінець 80-х років) питання про самостійне представництво України на міжнародних змаганнях постало з новою силою. Пізніше в деяких містах розпочався збір підписів за створення незалежного НОК України. Уже в 1990 році відповідними державними органами управління галуззю фізичної культури і спорту України було розроблено перший проект Хартії Олімпійського Комітету України. Саме з грудня 1990 року розпочалася діяльність НОКу України, хоча до його офіційного визнання МОКом залишалося ще більше року. Офіційне визнання НОК України відбулося 9 березня 1992 року. Відразу після заснування НОК України, було створено Олімпійську Академію України (8 березня 1991 р.).

Процес офіційного олімпійського визнання України супроводжувався входженням Національних спортивних федерацій України в міжнародні федерації і повністю завершився у 1992 році.

Належність України до авторитетних спортивних держав світу було підкреслено членством у МОК президента НОК України, міністра Мінмолодьспорту Валерія Борзова у 1994 році. У 2000 році членом Міжнародного Олімпійського Комітету став ще один видатний український олімпієць - легкоатлет із Донецька Сергій Бубка.

В організаційних та фінансових справах НОКу України, Мінмолодьспорту, федераціям значну допомогу надає створений у діаспорі громадський комітет зі сприяння олімпійській підготовці і виступам спортсменів України. Очолює Комітет діяльна й енергійна Лариса

Барабаш Темпл. Спортивні діячі та структури в Україні і в еміграції чи не вперше так дружньо і по діловому вирішують важливі галузеві справи.

Національний Олімпійський Комітет України (НОК України) є неурядовою громадською організацією, яка координує розвиток олімпійського руху в Україні. В своїй діяльності НОК керується законодавством України, Олімпійською хартією Міжнародного олімпійського комітету та власною Хартією. НОК України має виключне право представляти державу на Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх, в Міжнародному Олімпійському Комітеті, інших міжнародних олімпійських організаціях. НОК України має також виключне право на використання власної олімпійської символіки. Першим в історії членом МОК для України у 1994 р. було обрано Валерія Борзова, а в 2000 р. членом МОК став ще один відомий український легкоатлет Сергій Бубка.

Держава сприяє діяльності НОК України, розвитку його матеріально-технічної бази, надає фінансову підтримку. Проте безпосереднє втручання будь-якого державного чи якогось іншого органу або особи у внутрішні справи НОКу є таким, що суперечать Хартії.

2. Участь України в літніх Олімпійських іграх

Перші Олімпійські ігри, на яких Україна виступала як незалежна держава, пройшли в 1996 році в Атланті. З 1996 року до теперішнього часу, вони здобули 115 нагород різного гатунку.

Українські спортсмени найкраще себе проявили у 1996 році в Атланті, коли виграли 9 золотих медалей і посіли 9 місце в загальному заліку Ігор, а також у 2008 році в Пекіні, коли протягом однієї Олімпіади наші спортсмени вибороли 27 нагород різного гатунку. Там же, до речі, олімпійська збірна України була представлена найбільшою кількістю атлетів – 243. За вісім років у Ріо-де-Жанейро наша команда їде вже найменш численним складом за всі роки незалежності: олімпійські ліцензії вибороли всього 205 спортсменів у 27 видах спорту. Попри це, українську збірну вважають гідним суперником у традиційно найуспішніших для нас видах спорту – гімнастиці (де у нас є 16 олімпійських медалей, 6 із яких золоті) та легкій атлетиці (17 нагород, 2 «золота»).

3. Участь сортсменов України в зимових Олімпійських іграх

Загалом за всю історію виступів наші спортсмени на Зимових Олімпійських іграх вибороли 7 медалей різного гатунку.

Так, уперше українців виступили на Зимові олімпіаді у 1994 році в норвезькому місті Ліллекхамер. І хоч це виступ був найпершим, однак він був і найвдалішим. Так, золота медаль Оксани Баюл у фігурному катанні та срібло в біатлоні Валентини Цербе дозволили нашій команді фінішувати на 13-му місці медального заліку. Відмітимо, що на першу олімпіаду Україна відправила 37 спортсменів.

Наступні змагання проходили в японському Нагано в 1998 році. Тоді на змагання Україна відправила 56 спортсменів, однак лише біатлоністці Олені Петровій вдалось завоювати медаль – “срібло” у індивідуальній гонці.

Далі була Олімпіада-2002, яка проходила в американському місті Солт-Лейк-Сіті. Самі ці змагання стали рекордними для України за кількістю учасників, адже тоді в США відправилися 68 українських спортсменів. Окрім цього, варто зазначити, що саме в 2002 році ми вперше та востаннє брали участь у змаганнях з хокею. Хоча вперше в історії наша команда не змогла вибороти жодної медалі.

Змагання у Турині, які відбулися в 2006 році, стали для України більш успішними. Так, українці завоювали дві “бронзи” – біатлоністка Лілія Єфремова у спринті, а пара фігуристів Олена Грушина / Руслан Гончаров – у танцях на льоду.

Та вже наступна Олімпіада-2010, яка відбувалась у канадському Ванкувері, знову стала для України невдалою. Із 45 українських спортсменів, які брали участь у змаганнях, жоден із них не зміг завоювати ні однієї медалі.

Натомість на змаганнях у російському місті Сочі в 2014 році вдалось “вистрелити” нашим біатлоністкам – у естафеті жіноча команда завоювала золоті нагороди (2-е “золото” в історії України), а у спринті Віта Семеренко фінішувала третьою. Однак після дискваліфікації росіянки Ольги Вілухіної за вживання допінгу (щоправда, Вілухіна оскаржила свою дискваліфікацію у Спортивному арбітражному суді) українка “піднялась” на другу сходинку.

У Іграх-2018 в Південній Кореї Україну представлятиме рекордним мала кількість олімпійців – всього 33 спортсмени. Однак сподіватимемось, що якість від цього не постраждає.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.

Лекція № 11

Історія виникнення та розвиток фізкультурно-спортивного руху на Дніпропетровщині.

План

1. Виникнення і розвиток фізкультурно-спортивного руху на Катеринославщині в кінці XIX на початку XX ст.
2. Розвиток фізкультурно-спортивного руху в до воєнні роки.
3. Фізична культура і спорт на Дніпропетровщині в після воєнні роки.
4. Участь спортсменів Дніпропетровської області в Олімпійських Іграх

Основна література

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2009
2. Деметр Д.С. Очерки по отечественной истории физической культуры. – М.: Советский спорт. – 2009. – 346 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399с.
4. Платонов В.Н. Олимпийский спорт: Учебник / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Ч. I. – 496с.
5. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов / В.В. Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288с.
6. Столбов В.В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта: Учебник. – М.: Физкультура и спорт, 2008.

1. Виникнення і розвиток фізкультурно-спортивного руху на Катеринославщині в кінці XIX на початку XX ст.

В кінці XIX століття на Катеринославщині почав розвиватися гребний спорт і вітрильне справу. Перший Яхт-клуб на Катеринославщині був відкритий в 1897 році при активній участі членів Англійського клубу. Через рік, в 1898 році був створений Яхт-клуб в селі Кам'янське, засновником якого був директор металургійної заводу І.І.Ясюкевіч, в молоді роки займавши академічним веслуванням в Санкт-Петербурзі.

Катеринославський Яхт-клуб вже з перших років своєї роботи став не тільки центром розвитку гребли, але і популярним місцем відпочинку городян. Кількість постійних членів клубу збільшувалася щороку, і до його двадцятиріччю, в 1916 р, клуб налічував понад 300 осіб.

На початку XX ст. в Катеринославі також почали розвиватися шахи. Перший шаховий гурток був організований шахістом Л.А. Ребініним за підтримки членів Англійського клубу в 1902 р. Цього ж року був проведений перший чемпіонат міста, в якому брали участь 15 шахматистів.

Великою популярністю у жителів Катеринославщини користувалися виступи профахових борців. Був організований перший кружок любителів важкої атлетики.

Ще одним видом спорту, которий почав свій розвиток на початку XX ст., була легка атлетика. Перший гурток любителів лігкої атлетики в Катеринославі був заснований в 1905 р.

Одним з найпопулярніших видів спорту до революції на Катеринославщині був футбол.

2. Розвиток фізкультурно-спортивного руху в до воєнні роки.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють історичний період з 1920 р. по 1923 р., коли в Україні закінчилася громадянська війна і була остаточно встановлена Радянська влада. Слід зазначити, що перехід від громадянської війни та інтервенції до мирного життя на території Катеринославської губернії у 1920 – 1923 рр. проходив в дуже складних політичних і соціально-економічних умовах. В таких умовах вся робота з розвитку фізкультурно-спортивного руху на Катеринославщині в перші роки радянської влади фактично проводилася під керівництвом окружного виконавчого комітету ВКПБ і при безпосередній участі Всевобучу. В Катеринославській губернії Всевобуч розпочав свою діяльність на початку 1920 р. В цей же час була утворена Катеринославська Міська рада фізичної культури, а в грудні 1920 р. Катеринославська Окружна рада фізичної культури.

За період діяльності Всевобучу на Катеринославщині почала формуватися організаційна структура фізкультурно-спортивного руху, яка включала в себе: Окружну раду з фізичної культури і спорту, Міські ради з фізичної культури і спорту, ЧСК, робочі клуби спортивної молоді, гуртки та секції за видами спорту

Однією з основних проблем в організації спортивно-масової роботи у ЧСК та в клубах на підприємствах, була відсутність матеріально-технічної бази і кваліфікованих кадрів. На початку 1920 р. при Всевобучі була створена надзвичайна комісія «По прииску помещений для Красной армии». Всевобучу були передані всі спортивні зали, спортивні приміщення та майданчики. З весни 1920 р. почалася активна робота з облаштування найпростіших майданчиків при ЧСК Всевобучу і робочих спортивних клубах на великих підприємствах.

3. Фізична культура і спорт на Дніпропетровщині в після воєнні роки.

За роки окупації на Дніпропетровщині було знищено 170 заводів, 656 великих житлових будинків, 28 больниць, велика частина стадіонів, футбольних полів, спортивно гімнастичних залів, водних станцій і інших спортивних об'єктів.

До початку 1950-х років зруйновані спортивні споруди були відновлені, проте більшість з них не відповідали вимогам і нормам проведення навчально-тренувального процесу.

Необхідно відзначити, що в 1950-1960 рр. на Дніпропетровщині велику увагу сконцентрували на створення необхідних умов для розвитку плавання. У відповідності до вимог відділу спортивних споруд Спорткомітету, на водних станціях обладналися так звані наплавні басейни.

Однак Дніпропетровщина значно відставала від інших регіонів України в підготовці спортсменів-розрядників. Для створення необхідних умов в розвитку плавання і підготовки спортсменів-розрядників в 1958 р керівництвом міста було прийнято рішення № 685 від 17.07.1958 р «Про

будівництво в м.Дніпропетровську відкритих штучних плавальних басейнів з підігрівом води ». Вище згадана постанова значно прискорило будівництво зимових плавальних басейнів.

В післявоєнні роки на Дніпропетровщині велику увагу приділяли розвитку, як олімпійських видів спорту (легка атлетика, ігрові види спорту та бокс, боротьба класична і вільна, велоспорт, водне поло, гімнастика спортивна, веслування академічне, веслування на байдарці і каное, кінний спорт, ковзанярський спорт, лижний спорт, вітрильний спорт, плавання, стрибки у воду, стрільба кульова і стендова, сучасне п'ятиборство, важка атлетика, фехтування, фігурне катання), так і неолімпійські види спорту (автоспорт, акробатика, альпінізм, городки, мотоспорт, настільний теніс, регбі, самбо, спортивна рибна ловля, стрільба з лука, теніс, туризм, хокей з м'ячем, шахи і шашки).

4. Участь спортсменів Дніпропетровської області в Олімпійських Іграх.

Історію олімпійського руху на Дніпропетровщині висвітлюють матеріали дніпропетровських спортсменів — учасників Олімпіад різних років:

- Людмили Гуревич — найкраща радянська бігунка на середній дистанції 50-х, 60-х років ХХ сторіччя — чемпіонка Римської Олімпіади (1960 р.) у бігу на 800 метрів (заслужений майстер спорту СРСР, кавалер ордена Трудового Червоного Прапора);

- Раїси Курвякової — талановитої баскетболістки — її снайперські кидки з дальніх бокових точок площадки, її філігранна техніка вражала всіх. Найщасливіший день в житті Раїси Курвякової — 24 липня 1976 року — золота перемога збірної команди СРСР на Олімпійських Іграх в Монреалі (1976). До гучних титулів чемпіонки Європи і Світу вона додала і звання чемпіонки Олімпіади.

В 1980 році в Москві відбулася ХХІІ Олімпіада, чемпіонами і призерами якої стали:

- Султан Рахманов (три золоті медалі Олімпіади)

- важкоатлет, на Олімпіаді побив світовий рекорд — 440 кг.: 245 кг в поштовху і 195 кг. в ривку, заслужений майстер спорту, чемпіон Європи, установив 14 національних рекордів, 2 світових, переможець Кубка Балтики (1976, 1978), чемпіон Кубків Зірок Світу (Лас-Вегас, 1978), Суперкубку важкоатлетів (Токіо, 1979), його ім'я занесено в Книгу рекордів Гіннеса;

- Фесенко Сергій став володарем золотої і срібної медалей Олімпіади (батерфляй, дистанція 200 м.), чемпіон і рекордсмен Європи з плавання, призер Світу, перший український пловець — чемпіон ХХІІ Олімпіади, заслужений майстер спорту з комплексного плавання;

- Савченко Віктор завоював срібну медаль Олімпіади-80 (бокс) — чемпіон Європи і Світу, бронзовий призер ХХІ Олімпіади.

Розробники:

ст.викладач Г.А. Саленко, к.фіз.вих., ст. викладач В.В. Чухловіна.